

Висновки

Таким чином, можна стверджувати, що недоліки кольоровідтворення виникають при будь-якому алгоритмі отримання цифрового півтонового зображення. Якщо у якості оригіналу застосовують півтонове фотографічне зображення, недоліки кольоровідтворення на етапі створення його цифрової копії зумовлюються трьома факторами: недоліки барвників, якими формується фотографічне зображення, кольороподільні спотворення, що виникають у фотошарах в момент реєстрування ними однофарбових складових повноколірного об'єкта зйомки, та кольороподільні недоліки, що виникають у процесі сканування широкозональними світлофільтрами скануючої техніки, а також особливості спектрального складу випромінювання джерел світла.

1. Фрээр Б., Мэрфи К., Бантинг Ф. Управление цветом. Искусство допечатной подготовки. – К.: ТОВ «ТВД «ДС», 2003. – 464с.
2. Буянова С., Назина А. Быстрый путь к совершенному цвету. – Полиграфия. – 2000. — №4. – С. 64.
3. Хас М., Ньюман Т. Управление цветом: Текущее положение дел и принятие нового стандарта. - www.osp.ru.

Поступила 24.03.2014р.

УДК 621.3

М.Б.Поліщук, к.т.н., Львівське ВПТУ комп'ютерних технологій та будівництва, м.Львів

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ СТВОРЕННЯ СЦЕНАРІЇВ ДІАЛОГУ ДЛЯ АКТИВІЗАЦІЇ ПРОЦЕСІВ НАВЧАННЯ

Вступ

Зростання інтенсивності виробничих процесів в технологічних системах створює ряд проблем контролю і управління в ієрархічних системах (ІС):

- підняття рівня психологічного навантаження через неадекватність засобів відображення ситуації на потенційно-небезпечних аспектах (ПНО) технологічних систем для операторів нижнього рівня ІС;
- нездатність сприймати зміст ситуації та прогнозувати сценарій розвитку подій та будувати плани попереджуючих дій;
- зниження рівня гарантій функціонування ПНО за можливих переходів параметрів конструкцій за межі міцності;
- невизначеність оцінки ситуації за рахунок часткової або повної втрати технологічної документації, що приводить до некоректної інтерпретації

розвитку подій;

- низький інформаційний рівень відображення даних (затримки і збої, спотворення, блокування, несправність вимірювальних систем), що призводить до неправильного трактування режимів функціонування ПНО–ІС;
- відсутність мультимедійного багатоканального інтерпретатора динаміки розвитку подій.

Перелічені вище положення щодо інформаційного та інтелектуального опрацювання і відображення потоків подій підтверджує актуальність проблеми створення систем діалогу в ІС та синтезу процедур побудови сценаріїв у розвитку подій [1, 2, 3].

Сценарій діалогу як основа активізації процесу засвоєння знань.

Сценарій діалогу є найбільш повним відображенням структури діалогу. Сценарій діалогу являє собою детальний опис структури і змісту діалогу. Явне виділення структури діалогу через сценарій дозволяє контролювати допустимі послідовності станів, локалізувати зміни в структурі діалогу, спростити розробку і налагодження програм [2,4].

Сценарій діалогу включає в себе інформаційну та операційну моделі і у формальному вигляді задається:

$$Scen[Dialog(R_A \leftrightarrow S)]: \langle S_i, A, C, R_V, G, I, \Omega \rangle$$

де S – система, S_i – стани ($i \in N$), A – множина операцій, $C = (Q \cup F)$ – множина умов, Q – множина вхідних повідомлень, R_V – множина вхідних умов, R_A – оператор, $G \equiv (S_i \times C)$ – структура графу діалогу.

Відповідно представлення інформаційної моделі діалогу має вид:

$$I_M [Dialog(R_A \leftrightarrow S)]: \left[\begin{array}{l} S_i \rightarrow R_V \\ (S_i \times C|_{i \in N}) \rightarrow R_V \end{array} \right],$$

а операційна модель має вигляд:

$$\Omega_M^A [Dialog(R_A \leftrightarrow S)]: \left[\begin{array}{l} S_i \rightarrow A \\ (S_i \times C|_{i \in N}) \rightarrow A \end{array} \right].$$

Схема побудови сценарію діалогу наведена на рис. 1.

Автоматичне ведення діалогу, згідно з сценарієм, визначається програмно-логічною інтерпретацією діалогу. Основою інтерпретації служать наступні управляючі конструкції:

- діалогове повторення;
- діалогове розгалуження;
- діалоговий мультицикл.

Ці елементарні діалогові управляючі конструкції називаються вузлами сценарію. Інтерпретатор в кожному вузлі сценарію виконує наступні функції:

- видача повідомлення про поточний стан;
- ввід запиту користувача;
- аналіз умов, виконання умовних операцій;
- перехід до наступного стану по графу діалогу.

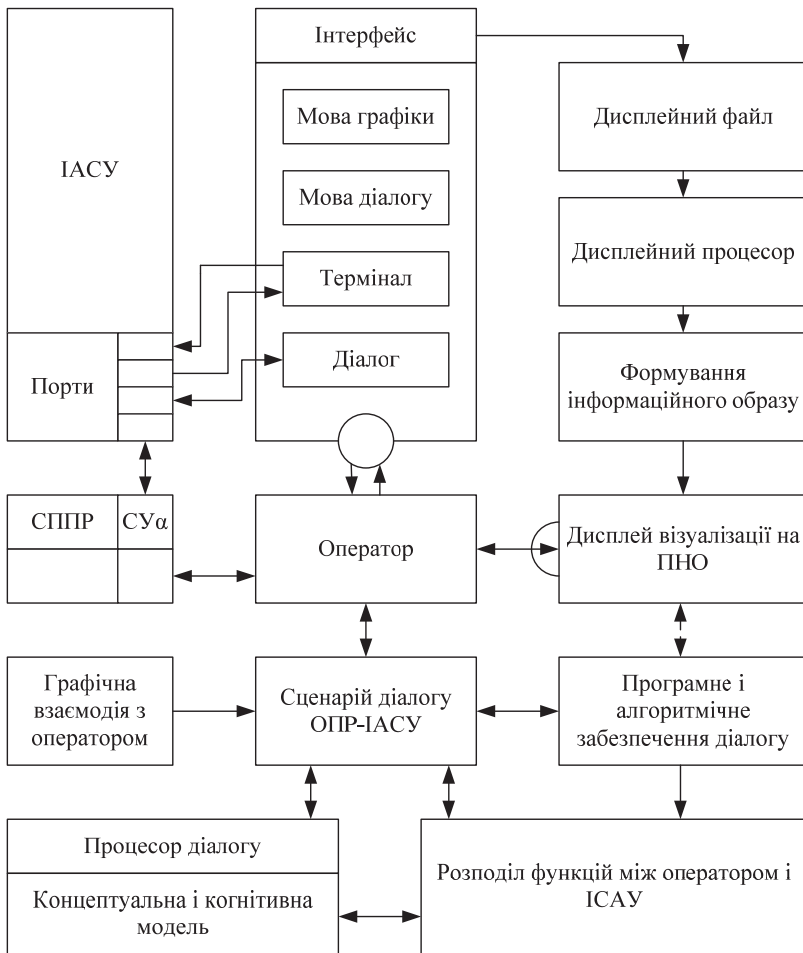

Рис. 1. Схема побудови сценарію діалогу

Основним цільовим призначенням діалогу є сумісне розв'язання задач управління в ІАСУ. При цьому маємо два аспекти діалогової взаємодії [1-4]:

- інформаційний – пов'язаний з обміном потоками даних про ситуацію і стан ПНО;
- координаційний – забезпечує координацію управляючих дій учасників діалогу.

Мета-діалог як основа декомпозиції структури діалогу виконує наступні функції:

- організацію сеансу діалогу;
- переривання сеансу;

- зміна форми діалогу;
- ввід-вивід на термінал;
- процедура перегляду кадрів діалогу;
- видача інструкцій і допомоги;
- управління послідовністю кроків рішення задач (ходом обчислювального процесу);
- комбінація і розподіл функцій;
- зв'язок між користувачами системи;
- забезпечення об'єктно-орієнтованого діалогу.

Наведемо схеми діалогових управляючих конструкцій (рис. 2).

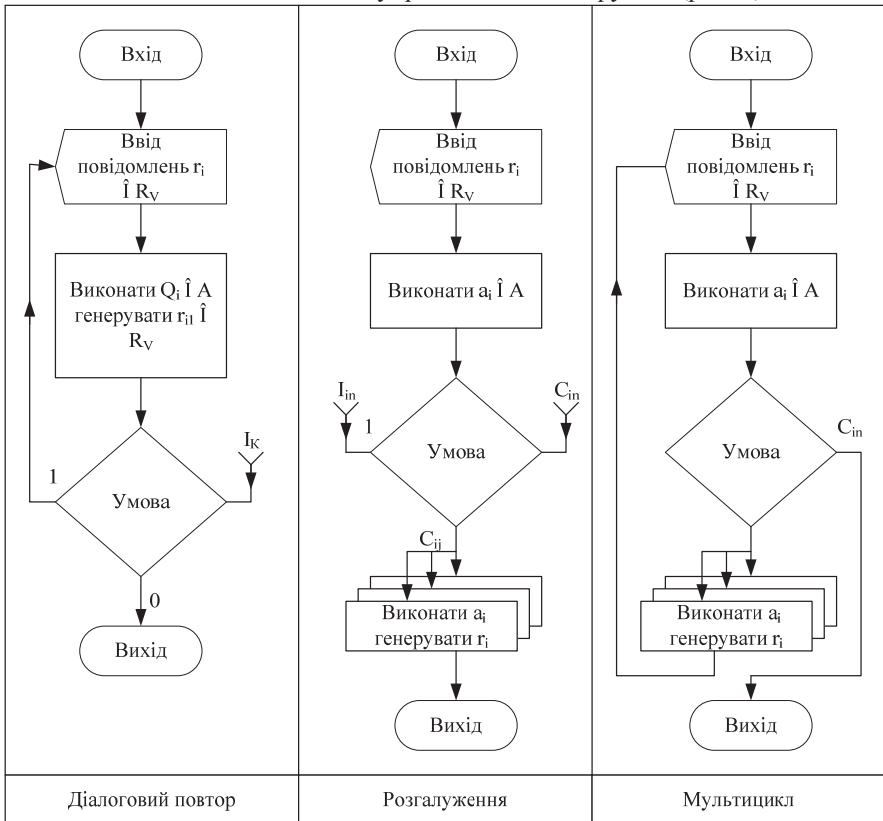

Рис. 2. Схеми діалогових управляючих конструкцій

Діалогові засоби апаратно-програмного забезпечення включають наступне:

- операційні системи;
- пакети прикладних програм;

- пакети драйверів управління терміналом вводу і виводу даних;
- драйвери моніторів візуалізації;
- діалогові редактори текстів та ін.

Процедурна реалізація діалогу ґрунтується на використанні операторів діалогових мов програмування, також підпрограм термінального вводу-виводу.

Способи реалізації сценаріїв

Основними рисами реалізації сценаріїв є:

- формальний логіко-математичний апарат опису сценаріїв;
- спосіб опису сценарію діалогу;
- форма і структура діалогу (інформаційна, логічна, системна);
- структура вузла сценарію діалогу;
- можливість мультимедійного вкладеного опису сценарію;
- спосіб зберігання і формат сценарію;
- засоби забезпечення діалогу;
- створення протоколу станів діалогу;
- організація прикладної діалогової програми.

В якості формального апарату для побудови структури сценаріїв діалогу використовуються:

- теорія графів;
- теорія автоматів;
- теорія формальних граматики;
- мережі Петрі;
- теорія ігор та системний аналіз.

В інтерпретуючому варіанті сценарію, його опис зберігається на зовнішньому носії у вигляді символічного файлу або загрузочного модуля. Може бути також інтерпретація сценаріїв через процедурні мови у вигляді фреймів. Виконавчі оператори фреймів мають наступне призначення:

- виконання діалогового обміну;
- виклик підпрограми;
- виконати умовний та безумовний перехід;
- виконати управляючі конструкції (розгалуження, вибір, цикл);
- передати управління іншому фрейму;
- викликати фрейм з поворотом;
- повернути управління фрейму.

Розглянемо алгоритм інтерпретації сценарію, який включає наступні кроки [1-3]:

- на початку циклу інтерпретації читається опис наступного циклу сценарію;
- виконується макетний обмін з контролем і перетворенням даних;
- виконується ланцюг безумовних переходів в підпрограмах опрацювання блоків даних;

- виконуються, після аналізу результатів обробки даних, умовні переходи;
  - виконується циклічний перехід;
  - виконується перехід на новий пункт сценарію.
- Тому структура сценарію діалогу має вид, показаний на рис. 3.

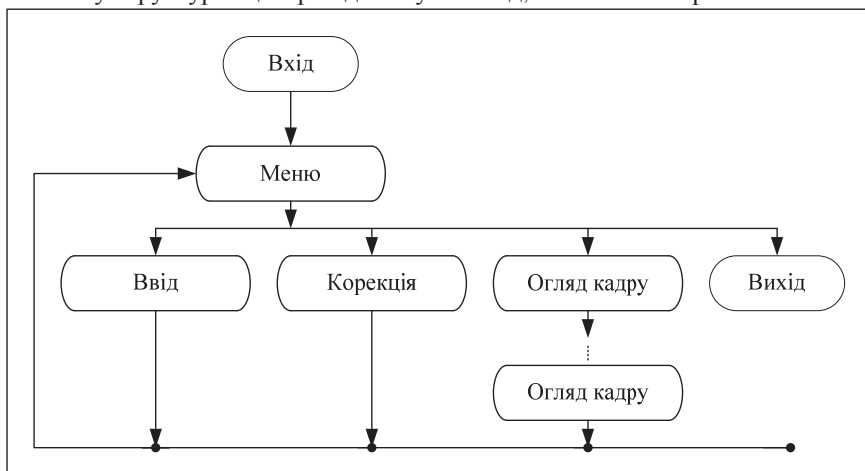

Рис.3. Структура сценарію діалогу

Програмне забезпечення діалогу складається з інструментальних, апаратних і системних засобів організації діалогу, операційної системи діалогу реального часу [4].

Інформаційне забезпечення діалогу включає [2,3]:

- представлення мультимедійних кадрів;
- система підказок;
- каталог тем і повідомлень;
- каталог сценаріїв;
- контрольні точки;
- каталог користувача.

Діалоговий інтерфейс служить для підтримки передачі даних між терміналом та процесорним і моніторним програмно-апаратним забезпеченням.

Наведемо схему алгоритму інтерпретації сценарію (рис. 4). Склад пакету програмного забезпечення включає:

- системне ядро пакета програм;
- інструментальні засоби діалогу;
- технічні засоби діалогу та технологічні;
- дисплейні комплекси.

Системне ядро пакета ПП забезпечує запуск і завершення роботи діалогової мультимедійної підсистеми, ініціювання процесів користувача, ведення зовнішнього діалогу, завантаження ПП.

Інструментальні засоби діалогу представляють набір процедур вбудованих в ППД, які забезпечують організацію внутрішнього діалогу, редагування тексту, бібліотечні функції в діалоговому режимі, запуск пакетів завдань.

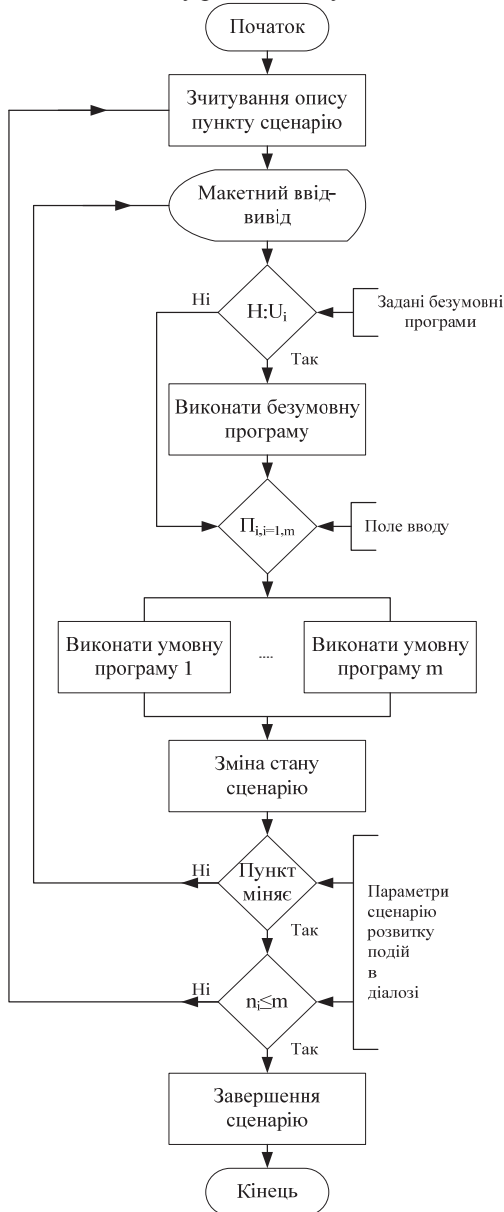

Рис. 4. Алгоритм програми інтерпретації табличного сценарію

Технологічні засоби діалогу служать для підготовки сценаріїв і кадрів діалогу, генерації діалогових програм, реєстрації нових мультимедійних сцен. Сукупність файлів і апаратно-програмних засобів утворює інформаційне середовище діалогу (див. рис. 3).

Всі файли можна розділити відповідно на:

- системні (каталог тем діалогу, облік користувачів, бібліотека сценаріїв діалогу, файл кадрів, бібліотека завантажувальних модулів функціонального ППЗ, файли редагування);
- користувацькі файли (файли баз даних, ППЗ).

Сукупність файлів, ППЗ, пристроїв відбору і опрацювання даних, відображення ситуацій на екрані дисплеїв (карти, образи, кадри графічні) утворюють інформаційне середовище ДС, при цьому можна виділити – системні і користувацькі файли.

Системні файли включають: каталог тем діалогу, каталог обліку операторів з правом доступу, бібліотека сценаріїв і кадрів образів (графічних і мультимедійних), бібліотеку завантажувальних модулів ППЗ, активне ППЗ редагування текстів і зображень, файли запуску пакетних завдань, файли вихідних даних і результатів опрацювання.

На основі запропонованого алгоритму сценарію діалогу проведено експеримент з групами учнів різних курсів за різні роки навчання на предмет оцінки рівня сприйняття та рівня складності предметів, які входять в навчальну програму. Обчислення проводилися на основі процедури розрахунку ваги кожного предмета на інтервалі [0-1], де 0 – мінімальне значення, а 1 – максимальне значення рівня складності і сприйняття предмету.

За цією процедурою проведено аналіз навантаження в предметні області (загальна кількість, кількість годин на тиждень, кількість годин у семестрі), та проведено аналіз складності та сприйняття учнями навчальних дисциплін для різних курсів напряму «Комп'ютерні технології» (табл.1-3, рис.5-7).

Таблиця 1

1 КУРС «Оператор комп'ютерного набору; електромеханік з ремонту та обслуговування лічильно-обчислювальних машин»

Навантаження на тиждень

№ з/п	Предмети	Кількість годин на день				
		Пн.	Вт.	Ср.	Чт.	Пт.
1	Українська мова	1				
2	Українська література		2	1		
3	Світова література				1	
4	Історія України					1
5	Всесвітня історія					1
6	Іноземна мова		1	1		
7	Математика	2	1			
8	Фізика					1

9	Хімія				1	
10	Інформатика				1	
11	Біологія					1
12	Географія		1		1	
13	Фізична культура	1		1		
14	Захист Вітчизни		1	1		
15	Економіка					
16	Правознавство				1	
17	Людина і світ				1	
18	Інформаційні технології		1			
19	Основи діловодства	1				
20	Охорона праці					
21	Основи роботи на ПК			1		
22	Машинопис				1	
23	Основи роботи в Інтернеті					1
24	Технологія комп'ютерної обробки інформації	2		3		
25	Правила дорожнього руху					1
26	Електротехніка					1

Таблиця 2

Аналіз складності і сприйняття учнями навчальних дисциплін залежно від дня тижня

День тижня	Рівень складності	Рівень сприйняття
Понеділок	0,83	0,77
Вівторок	0,78	0,78
Середа	1	0,95
Четвер	0,68	0,65
П'ятниця	0,65	0,5

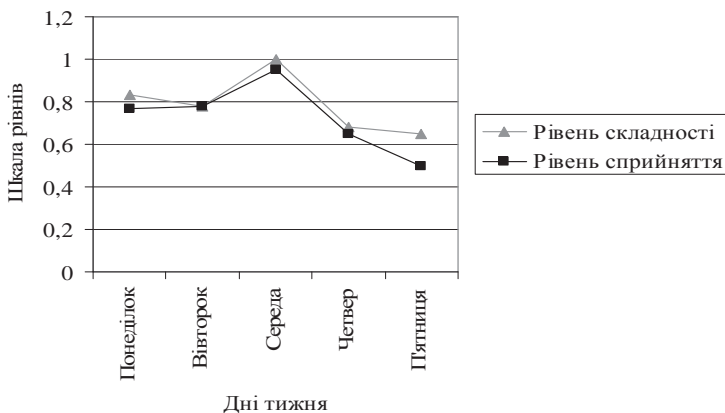

Рис.5. Складність і сприйняття учнями навчальних дисциплін залежно від дня тижня

**Аналіз складності і сприйняття учнями навчальних дисциплін після
першого семестру**

№ з/п	Предмети	Рівень сприйняття	Рівень складності	Загальна к-ть год.	К-ть год. в тиждень	К-ть год. в I сем.
1	Українська мова	0,4	0,85	35	1	16
2	Українська література	0,55	0,8	70	3	48
3	Світова література	0,6	0,8	35	1	16
4	Історія України	0,6	0,9	35	1	16
5	Всесвітня історія	0,3	0,9	35	1	16
6	Іноземна мова	0,5	1	68	2	32
7	Математика	0,4	1	105	3	48
8	Фізика	0,3	1	70	1	16
9	Хімія	0,2	1	35	1	16
10	Інформатика	1	1	40	1	16
11	Біологія	0,2	0,9	53	1	16
12	Географія	0,3	0,7	53	2	32
13	Фізична культура	0,7	0,7	80	2	32
14	Захист Вітчизни	0,7	0,7	70	2	32
15	Економіка	0,5	0,6	35	1	16
16	Правознавство	0,6	0,8	35	1	16
17	Людина і світ	0,6	0,6	17	1	17
18	Інформаційні технології	0,95	1	34	1	16
19	Основи діловодства	0,7	0,8	17	1	17
20	Охорона праці	0,67	0,8	30	1	16
21	Основи роботи на ПК	0,9	1	38	1	16
22	Машинопис	0,8	0,9	14	1	14
23	Основи роботи в Інтернет	1	1	17	1	17
24	Технології комп'ютерної обробки інформації	0,85	1	191	5	80
25	Правила дорожнього руху	0,65	0,8	8	1	8
26	Електротехніка	0,3	0,9	34	1	16

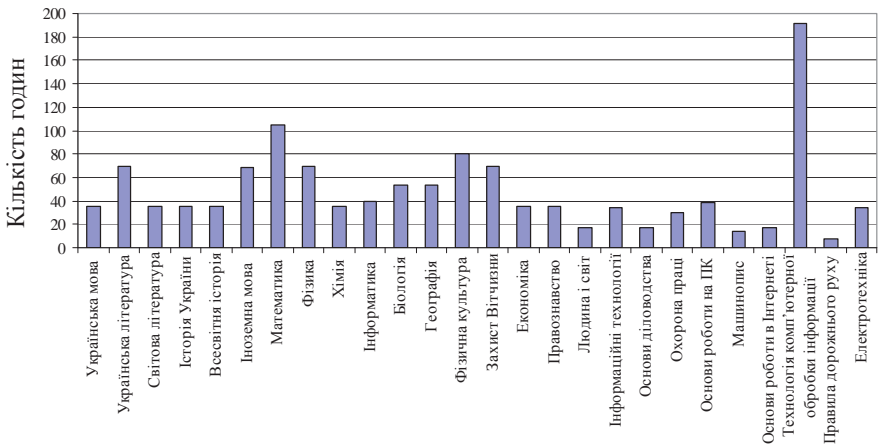

Рис.6. Річне навантаження

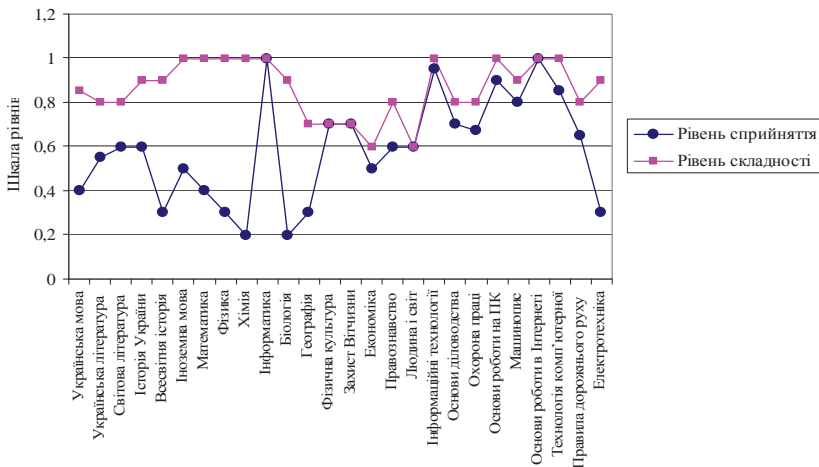

Рис.7. Узагальнений рівень складності і сприйняття навчальних дисциплін

Висновки

Процеси розв'язання задач і проблем є основою підсвідомої і свідомої компонент інтелектуальної діяльності, а тому важливим є формування концепції ідентифікації механізмів розумової (інтелектуальної) діяльності особи, основою якої є профорієнтоване навчання в ВПУ і Вищій школі на основі відповідних програм, які включають в свою структуру організацію когнітивних моделей учня.

Оцінки відображають вплив когнітивних структур ОПР на емоційні реакції (схема і клас), тобто в певній мірі є класифікатором психологічного 154

типу особи у відповідності з моделлю когнітивності, так як визначають ітераційну модель процесів у її свідомості. Когнітивна оцінка визначає співвідношення (особа – ситуація – емоції-поведінка), а когнітивні структури мозку є стійкими характеристиками типу особи як інтелектуального агента.

1. *Артемьев В. И.* Организация диалога в САПР / [Артемьев В. И., Строганов В. Ю.] – М.: Высш. шк., 1990. – 157 с.
2. *Венда В. Ф.* Системы гибридного интеллекта: Эволюция, психология, информатика. – М.: Машиностроение, 1990. – 448 с.
3. *Малець І. О.* Евристики і системні моделі та інформаційні технології пошуку процедури розв'язання управлінських задач / [Малець І. О., Сікора Л. С., Міюшкович Ю. Г., Федчишин Р. А., Поліщук М. Б.] // Моделювання та інформаційні технології: зб. наук. пр. – К.: ІПМЕ НАНУ, 2008. – Вип. 48 – С. 165–173.
4. *Нестеров Ю. Г.* Выбор состава программно-технического комплекса САПР / [Нестеров Ю. Г., Папшев И. С.] – М.: Высш. шк., 1990. – 159 с.

Поступила 5.02.2014р.

УДК 004:378.14

І.М.Лях, к.т.н., доц., каф. інформаційних управляючих систем та технологій,
Ужгородський національний університет
Ю.Ю.Білак, к.ф-м.н., доц., каф. інформатики та фіз.-мат. Дисциплін,
Ужгородський національний університет
Б.В.Дурняк, д.т.н., проф., каф. автоматизації та комп'ютерних технологій,
Українська академія друкарства, м. Львів
А.В.Ярош, магістр, Ужгородський національний університет

СПОСОБИ ТА ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЛОКАЛЬНИХ ОБЧИСЛЮВАЛЬНИХ МЕРЕЖ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ВИШІВ

У статті розглянуто основне призначення та використання локальних мереж у вищих навчальних закладах та використання інформаційних технологій у навчальному процесі. Проаналізовано методи створення локальних обчислювальних мереж, наведено переваги їх використання, розглянуто оптимальний варіант створення локальної мережі для вишу. Також запропоновано можливі варіанти вдосконалення ЛОМ для її ефективного використання в навчальному процесі.

Ключові слова: локальна обчислювальна мережа, інформаційні технології, навчальний процес, Інтернет, Болонський процес, модернізація.

В статье рассмотрены основное назначение и использование локальных сетей в высших учебных заведениях и использования информационных технологий в учебном процессе. Проанализированы методы создания локальных